

Írásbeli jognyilatkozatnak minősülhet-e az e-mail?

Cikkünkben azt a kérdést járjuk körül, hogy megfelel-e az írásbeliség alaki követelményeinek az e-mailben tett nyilatkozat:

[1] Az online kommunikációs tér egyre meghatározóbb szerepet játszik mindennapjainkban, üzleti tevékenységünk során éppúgy, mint magánéletünkben. Mindenki zsebében ott lapul az okostelefon, táskájában a laptop. Segítségükkel nem csupán a családi kapcsolattartás, de az üzleti megbeszélések is egyszerűbbek lettek. Ugyanúgy e-mailen keresztül küldi el az iskolai beadandóját a diák, mint ahogy a vállalatok azon keresztül kommunikálnak egymással, ígéreteket tesznek, sőt ügyleteket is kötnek. Ez utóbbiakkal kapcsolatban azonban felmerül a kérdés: írásbelinek minősülnek-e az ilyen módon megkötött szerződések? Erre keressük a választ jelen cikkünkben.

Alaki követelmények

- [2] Jognyilatkozatot szinte bárhogy lehet tenni. Lehetőség van rá szóban, ráutaló magatartással és írásban. Az esetek túlnyomó többségében nem lényeges, milyen formában tesszük meg a kötelezettségvállalást: az érvényességre nincs hatással, csak a későbbi bizonyítás szempontjából előnyösebb az írásbeliség.
- [3] Előfordul azonban, hogy jogszabály írásbeli formát ír elő bizonyos jognyilatkozatokra: ilyen például a végrendelet, az ingatlan adásvételi szerződés, valamint a lakásbérleti és a kivitelezési szerződés is. Fontos szem előtt tartani, hogy az írásban megköthető szerződéseket módosítani és megszüntetni is csak írásbeli formában lehet.
- [4] Ha a kötelező alakiség megsértésével tesznek egy nyilatkozatot, így például nem írásban kötnek meg egy adásvételi szerződést, az érvénytelennek, semmisnek minősül, amit a bíróság hivatalból köteles figyelembe venni.
- [5] Bizonyos esetekben az alaki hibából eredő érvénytelenséget lehet orvosolni. A Ptk. 6:94. §-a értelmében az alakiség megsértése miatt semmis szerződés a teljesítés elfogadásával a teljesített rész erejéig érvényessé válik. Hasonló módon a szerződésmódosítás érvénytelensége is orvosolható, ha beáll az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából.

Írásbeliség

- [6] Az írásbeliség alaki követelményeiről a Ptk. a kötelezésekkel szülő általános részben, a 6:7. § (2) bekezdésében rendelkezik: *„(h)a e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta”, valamint a (3) bekezdés „(i)rásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.”* Utóbbi bekezdésnek technológia semleges megfogalmazása lehetőséget nyújthat arra, hogy az e-mail is írásbeli nyilatkozatnak minősülhessen bizonyos esetekben. Ennek eldöntése azonban, hogy erre mikor és milyen körülmények között van lehetőség, a bíróságokra hárul. Ahogy később még tárgyaljuk, az eddigi bírósági gyakorlat általában elutasította az elektronikus levél írásbeliségét, azonban 2021-re már észlelhetőek bizonyos változások a joggyakorlat terén.
- [7] A technológiai fejlődés következtében mindenestre egyre nagyobb igény merül fel arra vonatkozóan, hogy az e-mail is írásbelinek minősülhessen. Ezt elvi szinten a Ptk. sem zárja ki. Ahogy fent idéztük, a Ptk. három feltételt szab e tekintetben: a jognyilatkozat legyen alkalmas (1) a tartalom változatlan visszaidézésére; (2) a nyilatkozattevő személyének és (3) a nyilatkozattétel időpontjának azonosítására. A tartalom visszaidézhetősége és az időpont megállapítása nem kétséges e-mail üzenetek esetén. Az eddigi bírói gyakorlatnak sem ezekkel a feltételekkel, hanem a személy azonosításával kapcsolatban merültek fel aggályai. Nem zárható ki azonban, hogy a jövőben egy megengedőbb gyakorlat fog kialakulni. Ezt

indokolhatja, hogy az e-mail fiók, illetve a belépésre használt eszköz jelszavas védelme kellő bizonyosságot adhat a nyilatkozattevő személyével kapcsolatban. Továbbá el is várható a piaci szereplőktől, hogy a levelezésükhöz való hozzáférést megfelelően korlátozzák, míg a szerződő fél általában okkal bízhat abban, hogy az e-mail cím tulajdonosával folytat levelezést.

- [8] Hasonló megállapításra jutott az [Új Ptk. Tanácsadó Testülete](#). A testület többségi álláspontja szerint minden esetben meg kellene vizsgálnia a bíróságnak, hogy az adott közlési forma az adott körülmények között megfelel-e a Ptk. által állított követelményeknek. Eszerint bizonyos esetben egy egyszerű e-mailezés is megvalósítja a szükséges feltételeket. A Tanácsadó Testület ezt azzal indokolja, hogy a törvény *„a valódiság és hamisíthatatlanság követelményét nem szabályozza, és nem várja el a nyilatkozat abszolút hamisíthatatlanságát ahhoz, hogy az írásbeli nyilatkozatnak minősüljön.”* Ezért, *„jognyilatkozatok alakiségének minősítése attól függ, hogy a vizsgált nyilatkozattételi és közlési forma az adott esetben alkalmas-e a tartalom változatlan visszaidézésére, továbbá a nyilatkozatot tevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására.”*

Joggyakorlat

- [9] A korábbi joggyakorlat általában elutasította az e-mail írásbeliségét: *„írásba foglaltnak csupán a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus irat minősül, így elektronikus úton csak ennek alkalmazásával tehető meg az írásbeli alakhoz kötött nyilatkozatok”.* (PJD 2018. 4.) Egy másik ítéletben – a Tanácsadó Testület véleményével szemben – pedig még úgy döntöttek, hogy az elektronikus úton tett nyilatkozat akkor minősül írásbelinek, ha ellenőrizhető a valódisága és hamisíthatatlansága. Ennek pedig csak a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott okirat felel meg; az e-mail, illetve annak melléklete nem írásbeli nyilatkozat – érvelt a bíróság. (BDT2018. 3931.) A sajtó-helyreigazítással kapcsolatban sokszor felmerül, hogy mi minősül írásbeli helyreigazítási kérelemnek (sajtóper előfeltétele az írásbeli helyreigazítási kérelem megküldése a sajtószervhez). 2019-ben a bíróság az alábbi döntést hozta: *„A sajtó-helyreigazítási kérelem az írásbeliség követelményének akkor felel meg, ha a jogosult azt aláírja, ennek hiányában a személye nem beazonosítható. Az alá nem írt elektronikus levél joghatás kiváltására nem alkalmas.”* (BDT2019. 3986.)
- [10] Ezen ítéletekkel szemben ugyanakkor már korábbi eset is van arra, hogy a bíróság írásbelinek ismerte el az online levelezést. Az 1991. évi XLIX. törvény (Csődtv.) értelmében az adós felszámolását rendelik el, ha megállapítják a fizetéseképtelenségét. Erre például akkor kerülhet sor, amikor az adós tartozását írásban nem vitatja és nem is teljesíti a hitelező felszólítása ellenére. A bíróság egy ilyen ügyben elismerte az e-mail írásbeliségét az alábbi indokolással: *„Amennyiben a hitelező követelésének a vitatása elektronikus úton egyszerű e-mail formájában történik, s az kétséget kizáróan megérkezett a hitelezőhöz, továbbá az eljárásból kitűnik az is, hogy a felek között az elektronikus út volt a bevett kapcsolattartási formák egyike, akkor az állapítható meg, hogy a felek közötti kommunikáció zárt láncolatot alkot, s ezért az adós a közölt vitatásra, mint írásban történő vitatásra eredménnyel hivatkozhat”.* (BH 2015. 310.)
- [11] A Fővárosi Ítéltábla pedig tavaly hozott egy olyan döntést (BDT2021. 4323.), ami előrevetítheti a joggyakorlat fejlődésének irányát, miszerint elrugaszkodhatnak a bíróságok a korábbi konzervatív szemlélettől. Az Ítéltábla a Tanácsadó Testület véleményével összhangban azt mondta, hogy elektronikus nyilatkozat esetében egyedileg kell vizsgálni, hogy a Ptk. 6:7. § (3) bekezdésben szabott feltételek fennállnak-e. *„Írásbelinek minősül az a sajtó-helyreigazítás közzététele iránti kérelem, melyet a jogában sértett e-mail csatolmányaként egy olyan dokumentum változtathatatlan másolataként továbbít, mely tartalmazza a jognyilatkozatot, keltezéssel ellátott és amelyet a nyilatkozó saját kezűleg aláírt.”* Az Ítéltábla a korábbi joggyakorlattal egyezően az egyszerű e-mailt nem tartja írásbelinek, ítélete szerint viszont *„egy aláírt (keltezéssel ellátott) és utóbb elektronikusá*

alakított (vagyis beszkenelt) nyilatkozat azonban a Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének minden fogalmi elemét kimeríti, írásbeli jellege nem lehet vita tárgya”

- [12] Előbbi döntésében a Fővárosi Ítéltábla kiemelte, hogy a jogalkotó a Ptk. szabályának tudatosan technológia semleges megfogalmazásával a jogalkalmazó kezébe helyezte, annak eldöntését mi minősül írásbelinek. A bírói joggyakorlat azonban változhat. A technológiai fejlődéssel a jogfejlődésnek is lépést kell tartania. Ezért kívánt eltérni a Bíróság a korábbi joggyakorlattól, hogy ne csupán az elektronikus aláírással ellátott dokumentumokat fogadhassa el írásbeli sajtó-helyreigazítási kérelemnek.
- [13] Ebbe az irányba mutat egyébként a Fővárosi Törvényszék P.21.937/2019/21. sz. elsőfokú ítélete is. Az ügyben az elsőfokú bíróság egy adásvételi szerződés kapcsán az eladó e-mailjét írásbeli eladási ajánlatnak minősítette. Ez alapján megállapította, hogy az adásvételi szerződés érvényesen létrejött. Annak ellenére, hogy másodfokon az Ítéltábla (BDT2022. 4435.) végül megváltoztatta a döntést, látható az új, kevésbé szigorú felfogás elterjedése. Ugyanis a másodfokú tanács bár a nyilatkozat egyértelműségének hiánya miatt megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és kiemelte, hogy a vizsgált e-mail nem felelt meg az írásbeliség követelményének. Ugyanakkor a korábbi szigorú joggyakorlattal ellentétben nem utasította el élből azt, hogy lehet olyan eset, amikor az e-mail megfelelhet az írásbeliség követelményének: minden esetben érdemben, egyedileg kell vizsgálni, hogy teljesültek-e az írásbeliség kritériumai.

Konklúzió

- [14] A korábbi szigorú gyakorlat tehát oldódni, változni látszik. A modern eszközökhöz és a piaci szokásokhoz mind a törvényhozónak, mind az igazságszolgáltatásnak alkalmazkodnia kell. Az egyéb kommunikációs úton tett nyilatkozatokkal kapcsolatos döntések alapján pedig az analógia is adott. A bírósági gyakorlat írásbeli alakban létrejött szerződésnek ismeri el a levélváltást, a táviratváltást és a géptávirón keresztül zajló üzenetváltást is. Ezekhez hasonló esetnek tartja, amikor a szöveget faxon keresztül, *„közvetlenül küldenek meg a címzetthez, így az okirat materializált formában (írásban) csak a címzettnél jelenik meg. Az így keletkezett okirat híven tükrözi készítőjének gondolatait, de névaláírását nem tartalmazza.”* (BDT2001. 496.)
- [15] Felmerül a kérdés, indokolt-e fenntartani azt a megkülönböztetést, hogy a faxüzenet, aminek elküldéséhez telefonszám szükséges, írásbelinek minősül, míg az e-mailezés nem. Mennyivel biztosabb a fax feladó személyének beazonosíthatósága, mint az e-mail feladójáé? Egy irodahelyiségben bárki hozzáférhet a faxgéphez, míg az e-mail fiókok és e-mailezéshez használt eszközök általában jelszóval vannak védve.
- [16] Egyelőre tehát még nem jelenthető ki, hogy az e-mail egyértelműen megfelelne az írásbeli formának, de a gyakorlat a rugalmasabb megközelítés irányába látszik fejlődni. Ahogy említettük, a mellékletként küldött aláírt dokumentum esetében már volt olyan döntés, ami megállapította az írásbeliséget. A végső döntés a Kúria kezében van, aki jogegységi határozattal, illetve precedens értékű döntésével eldönthetné a dilemmát.

Érdekesség, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról szóló Brüsszel Ia 25. cikke és az azonos szövegű Luganói egyezmény 23. cikke előírja, hogy a joghatósági kikötés akkor érvényes, ha azt (1) írásban vagy szóban, írásbeli megerősítéssel, (2) a felek közötti gyakorlatnak megfelelően vagy (3) a nemzetközi kereskedelemben kialakult szokás szerint történik. Az uniós joghatósági szabályok arról is rendelkeznek, hogy „(a) megállapodás tartós rögzítését biztosító,

elektronikus módon történő bármely közlés az „írásos” formával egyenértékű.” Mely feltételnek a kapcsolódó kommentárium szerint az e-mail is megfelel.¹

[17] Mindenesetre a bizonytalan joggyakorlatra tekintettel jelen pillanatban még mindenképp célszerű hagyományos írásbeli formába öltetni az írásbeliséghez kötött jognyilatkozatokat. Ugyanakkor az alakiséghez nem kötött jognyilatkozatok esetében is érdemes tudatosan figyelni a bizonyíthatóság szempontjából arra, hogy milyen vállalásokat teszünk e-mailen keresztül és melyeket teszünk meg hagyományos írásbeli formában.

Szerzők: dr. Rajkai Bence és Fillár Csongor István

If you are interested in other professional materials from the world of construction law, visit our website, click: [Construction Papers](#)

Copyright © 2020 CERHA HEMPEL Dezső and Partners Law Office (Dezső és Társai Ügyvédi Iroda) – all rights reserved.

Postal address:

CERHA HEMPEL Dezső és Társai Ügyvédi Iroda
H-1011 Budapest
Fő utca 14-18.
Hungary

E-mail:

andras.fenyohazi@cerhahempel.hu
bence.rajkai@cerhahempel.hu

¹ Ulrich Magnus – Peter Mankowsky (szerk.): European Commentaries on Private International LAW ECPII Commentary, Volume I, Brussel Ibis Regulation, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 2016